

Lokale Politici Survey 2025

Universiteit Antwerpen
Onderzoeksgroep Media, Middenveld & Politiek

Het POLPOP-onderzoek Binnen dit project bestuderen we politieke representatie in al haar facetten. We onderzoeken politici en hun beslissingen, en we nemen hun achtergrond, hun percepties en hun opinies onder de loep. De afgelopen jaren namen we hiervoor vooral surveys en interviews af bij regionale en nationale politici in ons land (parlementsleden, ministers, partijvoorzitters). Het lokale niveau is ook cruciaal voor een goede politieke representatie, maar wordt over het algemeen minder onderzocht. We brengen daar graag verandering in en ondervragen daarom één keer per jaar zoveel mogelijk lokale vertegenwoordigers. De vragenlijst die u in tussen juli en september invulde, was de vijfde bevraging van lokale politici die we uitvoerden binnen het overkoepelende project. In deze studie hebben we u onder andere gevraagd naar uw mening over actuele thema's zoals klimaatverandering, naar uw ervaringen met onbeschofte commentaren en haatberichten, en uw evaluatie van publieke opinie informatie.

In dit document rapporteren we enkele eerste resultaten van deze bevraging. De resultaten zijn veelal beschrijvend; in de komende maanden willen we de data diepgaander analyseren en daarover rapporteren in wetenschappelijke tijdschriften. Alle resultaten verschijnen op de website van onze onderzoeksgroep: https://www.uantwerpen.be/en/research-groups/m2p/polpop/lokale_politici_surveys/

Onderzoekperiode Juli - september 2025

Doelgroep Online vonden wij contactgegevens van 7,258 Nederlandstalige raadsleden, schepenen en burgemeesters. Zij werden via e-mail uitgenodigd om onze vragenlijst in te vullen.

Responsgraad In totaal namen 1,238 van de gecontacteerde politici deel aan dit onderzoek. De responsgraad bedraagt dus 17 procent. Het eigenlijke aantal respondenten in onze analyses ligt iets lager aangezien niet alle politici de vragenlijst volledig invulden. Om de vragenlijst niet onnodig lang te maken, werden sommige vragen bovendien maar aan de helft van de politici gesteld. De selectie van wie welke vragen kreeg, gebeurde op volledig willekeurige wijze.

Representativiteit Het merendeel van de respondenten zetelt als gemeenteraadslid, maar ook veel schepenen en burgemeesters namen deel aan het onderzoek. Belangrijk is dat politici uit alle provincies en van alle ideologische strekkingen zijn vertegenwoordigd in dit onderzoek.

Vragen over dit rapport? Aarzel niet om te mailen naar infopol@uantwerpen.be.

Inhoud

De invloed van individuele e-mails van burgers en van opiniepeilingen	3
Wie is onbeschoft naar lokale politici toe en wat zijn de gevolgen?*	8
Welzijn lokale politici*	11
Klimaatverandering en -beleid door de ogen van lokale politici	12
Welke sociale groepen vermelden lokale politici vaak in hun communicatie, en welke zelden?*	15
Kabinetten in de lokale besturen	18

**Slechts de helft van de politici die de vragenlijst invulden, kregen deze onderdelen te zien*

De invloed van individuele e-mails van burgers en van opiniepeilingen

In een democratie is het belangrijk dat politici goed kunnen inschatten wat burgers belangrijk vinden en welke zorgen ze hebben. Onderzoek laat zien dat politici daarom veel waarde hechten aan direct contact met burgers. Ook burgers zelf zien individueel contact bijvoorbeeld e-mails sturen naar vertegenwoordigers steeds meer als een manier om invloed uit te oefenen op hun vertegenwoordigers. Zo sturen veel mensen wel eens een e-mail naar een politicus om hun mening te laten horen over een thema. Maar hoewel iedereen het belangrijk lijkt te vinden, weten we eigenlijk niet goed hoeveel impact zulke individuele e-mails hebben. Nog belangrijker is de vraag welke invloed zulke signalen hebben in vergelijking met meer 'representatieve' vormen van informatie over de publieke opinie, zoals peilingen. Vertrouwen politici meer op de persoonlijke boodschap van een burger die hen aanspreekt, of op de cijfers uit een peiling? Hoe gaan ze daarmee om? In welke mate beïnvloeden deze signalen hun eigen mening? Hoe dragen ze bij tot het beeld dat de politicus heeft van de publieke opinie in het algemeen? En hoe beïnvloeden deze signalen de beleidsintenties van de politicus?

Het lijkt misschien onschuldig dat persoonlijke contacten met burgers invloed hebben op het beeld dat politici hebben van de publieke opinie. Dat is immers vaak de enige manier om te begrijpen wat er echt leeft. Toch kan het problematisch worden als zulke persoonlijke berichten te invloedrijk zijn. Onderzoek toont namelijk aan dat de burgers die contact opnemen met politici niet altijd een doorsnede van de samenleving vertegenwoordigen. Sommige groepen laten vaker van zich horen of vinden gemakkelijker de weg naar politici dan anderen. Wanneer die individuele stemmen te zwaar doorwegen, kan dat ertoe leiden dat politici minder goed inspelen op de wensen van het bredere publiek.

Toch weten we vanuit de sociaalpsychologische literatuur dat mensen vaak sterker beïnvloed worden door individuele meningen dan door statistieken. Hoewel statistieken meer 'representatief' zijn voor wat mensen in het algemeen denken, trekken persoonlijke verhalen sterker onze aandacht, omdat ze ons doorgaans meer (emotioneel) raken. Persoonlijke verhalen beklijven simpelweg meer dan abstracte cijfers of statistieken. Dit maakt dat mensen zich sterker laten leiden door (vaak 'willekeurige') individuele meningen dan door (meer 'veralgemeenbare') cijfers. Tot dusver werd in onderzoek alleen gekeken naar 'gewone' burgers. Zijn politici ook vatbaar voor de kracht van een emotioneel verhaal – ook in het bijzijn van representatieve peilingen? Dat is wat we graag willen onderzoeken.

Om dit na te gaan, legden we u een lastige denkoefening voor. We zijn ons ervan bewust dat dit voor velen moeilijk en abstract was. We waarderen dan ook de moeite die u heeft gedaan om zich in te leven. De resultaten zijn voor ons bijzonder waardevol om inzicht te krijgen in de manier waarop politici verschillende signalen van publieke opinie verwerken. Het scenario dat u te zien kreeg, zag er als volgt uit:

Stelt u zich voor dat er een plan is om een nieuwe bushalte aan te leggen in een woonwijk aan de rand van uw gemeente. Volgens De Lijn is de halte bedoeld om de bereikbaarheid van het openbaar vervoer in de gemeente te verbeteren. Tegelijkertijd leeft er discussie over de noodzaak van de halte en de mogelijke gevolgen ervan voor de verkeersdoorstroming.

Het onderzoeksdesign is experimenteel. Dat houdt in dat we de respondenten willekeurig opdelen in verschillende groepen, waarbij elke groep een ander type publieke-opinie-informatie krijgt voorgeschoteld. De eerste groep leest een e-mail van een burger die vóór de extra bushalte is. De tweede groep krijgt een e-mail te zien van een burger die tegen de bushalte is. De derde groep, de zogenaamde controlegroep, krijgt helemaal géén e-mail te zien. Vervolgens krijgen alle deelnemers, ongeacht hun experimentele groep, de resultaten van twee (fictieve) opiniepeilingen over het thema te zien: één van hoge kwaliteit en één van lagere kwaliteit. Het verschil tussen beide ligt in de mate

waarin ze gebaseerd zijn op een representatieve steekproef en uitgevoerd zijn door een betrouwbare instantie. De resultaten van de kwalitatieve opiniepeiling wijst bij sommige respondenten in een andere richting dan de individuele e-mail (bijvoorbeeld: de individuele burger is vóór de bushalte, maar de peiling suggereert dat de meerderheid van de mensen tégen de halte is), terwijl ze bij andere respondenten in dezelfde richting wijzen. Dit stelt ons in staat te onderzoeken hoe het complexe samenspel van verschillende publiekeopinie signalen de meningen en percepties van politici beïnvloedt.

Hieronder kunt u de concrete (hypothetische) e-mail lezen die respondenten van groep 1 en groep 2 te zien kregen.

Groep 1: E-mail vóór de extra bushalte

Ik schrijf u om mijn enthousiasme te uiten over de voorgestelde nieuwe bushalte. Als inwoner van de buurt ben ik ontzettend blij dat dat zo'n geweldig plan eindelijk in overweging wordt genomen. Dit is een belangrijke investering in de bereikbaarheid van onze buurt.

Voor mijn familie is deze kwestie zeer persoonlijk. Mijn moeder is 76 en al jarenlang slecht te been. De dichtstbijzijnde halte ligt nu op bijna een kilometer afstand, wat voor haar haast ondoenbaar is. De gedachte dat ze binnenkort eindelijk zelfstandig naar de markt of de huisarts zou kunnen gaan, zonder afhankelijk te zijn van ons, betekent enorm veel voor haar én voor ons. Ik geloof oprecht dat dit plan haar leven een stuk aangenameer en zelfstandiger zal maken.

Waarom zouden we de noden van onze minder mobiele buurtbewoners blijven negeren door zo'n eenvoudige oplossing links te laten liggen?

Ik vraag u om deze kleine maar betekenisvolle stap vooruit mee mogelijk te maken!

Met vriendelijke groeten,

Groep 2: E-mail tegen extra bushalte

Ik schrijf u om mijn verontwaardiging te uiten over de voorgestelde nieuwe bushalte. Als inwoner van de buurt ben ik erg aangeslagen dat zo'n inefficiënt plan überhaupt in overweging wordt genomen. Dit plan dreigt ons openbaar vervoer nog minder betrouwbaar te maken.

Voor mijn familie is deze kwestie zeer persoonlijk. We pendelen al jarenlang met de bus naar ons werk en zijn daarvoor volledig afhankelijk van die verbinding. De gedachte dat dit traject zou worden omgeleid voor een halte die nauwelijks extra bereikbaarheid biedt, is oprecht frustrerend. Om nog op tijd op het werk te geraken, zullen we een bus vroeger moeten nemen, waardoor onze kinderen plots meer dan een uur naar de voorbewaking moeten – iets wat voor hen echt ingrijpend is.

Waarom zouden we de efficiëntie van ons hele netwerk ondermijnen voor een bushalte die ons niet eens iets zal opleveren?

Ik vraag u om deze destructieve aanpassing tegen te houden voordat het te laat is!

Met vriendelijke groeten,

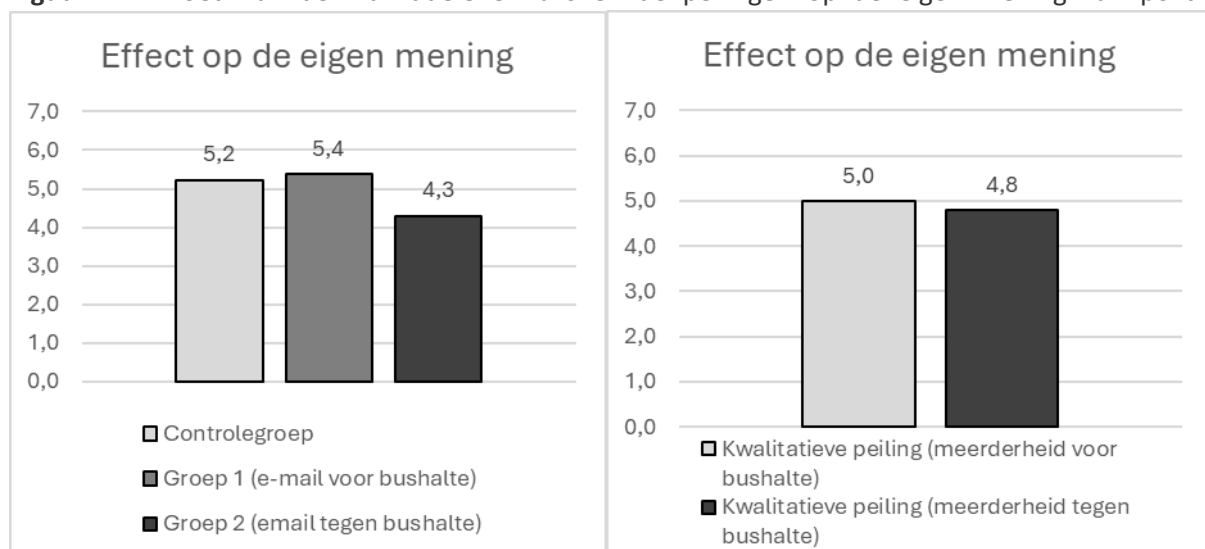
Zoals eerder vermeld kregen de respondenten voordat hen gevraagd werd naar hun mening, perceptie van de publieke opinie, evaluatie van de signalen en beleidsintenties, eerst twee (fictieve) opiniepeilingen te zien. Dat zag er bijvoorbeeld zo uit (Let op: afhankelijk van de experimentele groep waarin u werd ingedeeld, kon de kwalitatieve peiling ook 45% steun tonen in plaats van 55%. In dat geval gaf de peiling uit de lokale krant 55% steun aan in plaats van 45%):

Om de publieke opinie over deze kwestie in kaart te brengen, werden verschillende peilingen uitgevoerd. Stelt u zich voor dat twee van deze peilingen onder uw aandacht worden gebracht:

- *Een representatieve peiling onder inwoners van de gemeente (uitgevoerd door mobiliteitsonderzoekers aan de Universiteit van Antwerpen) toont aan dat 55% de voorgestelde bushalte steunt.*
- *Een peiling uitgevoerd door een lokale krant toont aan dat 45% van de inwoners van de gemeente de voorgestelde bushalte steunt.*

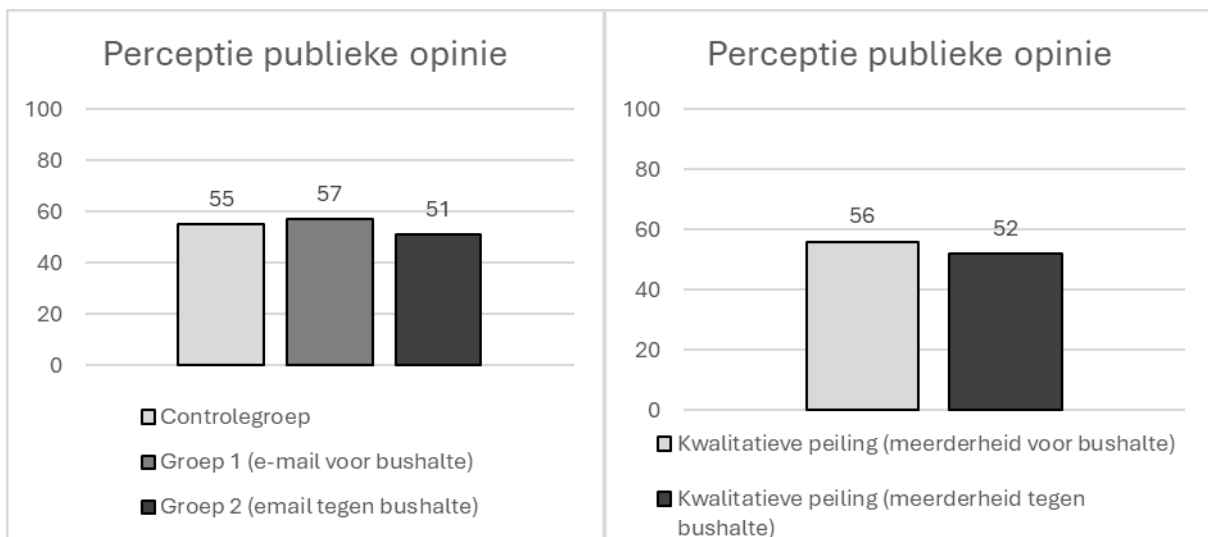
De resultaten suggereren eerst en vooral dat zowel de kwalitatieve peiling als de individuele e-mail een effect hebben op de *eigen mening* van de respondenten; dit wordt weergegeven in de balken van Figuur 1. Ten eerste blijkt de e-mail invloed te hebben (zie linkerkant figuur). Respondenten uit de controlegroep staan eerder positief ten opzichte van het beleidsvoorstel: zij nemen gemiddeld positie 5,2 in (op een 7-puntenschaal van 'sterke tegenstander' (1) tot 'sterke voorstander' (7)). Ten opzichte van de controlegroep, zijn politici uit groep 1 – die de positieve e-mail lazen – iets meer vóór de nieuwe bushalte (waarde 5,4), terwijl de mensen uit groep 2 – die de negatieve e-mail lazen – zich negatiever opstellen (waarde 4,3). Vooral de negatieve boodschap had dus effect en zorgde ervoor dat aan het twijfelen gebracht werden over het beleidsvoorstel. Ten tweede zien we dat politici zich laten leiden door de resultaten van de peiling (zie rechterkant figuur). Politici bij wie de kwalitatieve peiling aangaf dat een meerderheid van de burgers het voorstel steunt, staan gemiddeld iets positiever tegenover het dossier dan zij die vernamen dat de meerderheid van de burgers tegen is.

Figuur 1. Invloed van de individuele e-mails en de peilingen op de eigen mening van politici

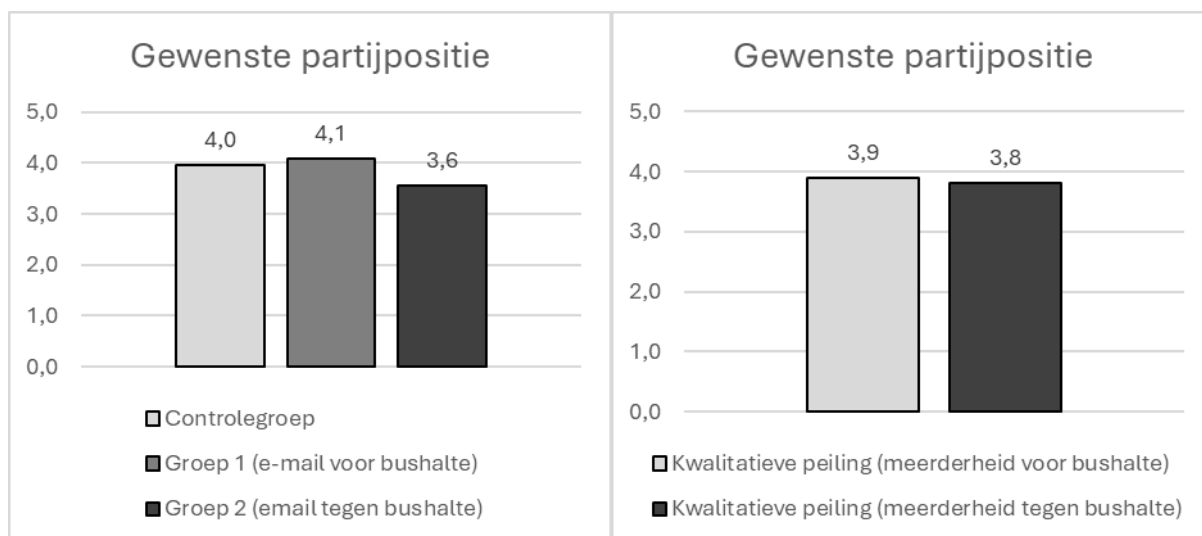
Vervolgens kijken we naar de percepties van de deelnemende politici over de publieke opinie meer algemeen (zie **Figuur 2**). We vroegen om in te schatten hoeveel procent van de inwoners van de gemeente de voorgestelde bushalte zou steunen. Hier vinden we dat politici zich logischerwijze laten leiden door de resultaten van de peiling die als het meest betrouwbaar wordt beschouwd (zie rechterkant figuur). Wanneer de kwalitatieve peiling aangaf dat een meerderheid (55%) voorstander is van de extra bushalte, schatten respondenten vaker in dat dit inderdaad het geval is. Deze resultaten zijn geruststellend: voor het inschatten van de algemene publieke opinie nemen mensen de representatieve informatie duidelijk ernstig. We constateren echter ook dat de inschatting van de algemene publieke opinie beïnvloed werd door het lezen van de individuele e-mail, die nochtans niet representatief is voor de bredere populatie. Dit suggereert dat individuele getuigenissen niet enkel gezien kunnen worden als persoonlijke standpunten, maar ook als waardevolle signalen over hoe andere burgers over het onderwerp denken.

Figuur 2. Invloed van de individuele e-mails en de peilingen op de inschatting van de publieke opinie door politici

Uit de resultaten blijkt tot slot dat de voorkeur van de respondenten over hoe hun partij zich zou moeten positioneren in dit dossier (de beleidsintenties van de respondenten) niet significant beïnvloed wordt door de richting van de opiniepeiling, maar wel door de individuele e-mail (zie **Figuur 3**). Politici die een positieve e-mail te lezen kregen, vonden iets vaker dat hun partij diezelfde positie moest innemen dan zij die geen e-mail lazen – en omgekeerd voor respondenten die een negatieve e-mail ontvingen. In de toekomst zullen we deze resultaten verder uitdiepen en vergelijken met de resultaten van een gelijkaardig experiment dat we uitvoerden bij nationale en regionale politici in verschillende landen.

Figuur 3 – Invloed van de individuele e-mails en de peilingen op de gewenste partijpositie door politici

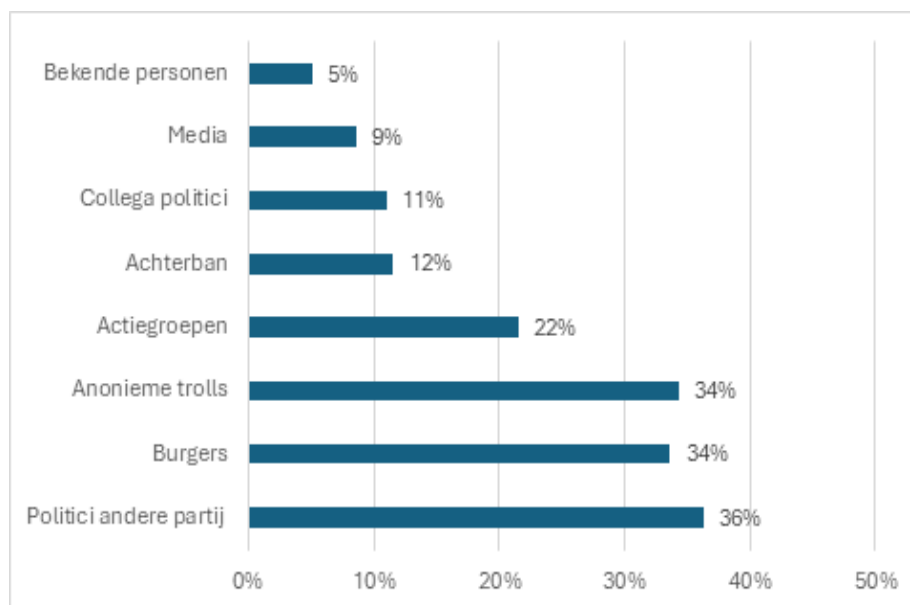

Wie is onbeschoft naar lokale politici toe en wat zijn de gevolgen?*

De laatste jaren is er toenemende bezorgdheid over de onbeschoftheid waarmee politici in aanraking komen en de mogelijke consequenties hiervan. We definiëren onbeschoftheid als uitingen die de grenzen van respectvolle communicatie overschrijden. Voorbeelden hiervan zijn beledigingen, persoonlijke aanvallen, ongepaste opmerkingen en haatberichten. Internationaal onderzoek wijst uit dat een aanzienlijk deel van de politici te maken krijgt met verschillende vormen van onbeschoftheid. Een survey uitgevoerd in 2021 in de VS gaf bijvoorbeeld aan dat 95 procent van de burgemeesters in de maanden voorafgaand aan de survey (online) onbeschoftheid had ervaren (Herrick & Thomas, 2024).¹ In Nederland liggen de percentages een stuk lager, maar toch geef daar nog steeds een aanzienlijk deel van de lokale politici (41%) aan dat zij te maken krijgen met verbale agressie (Bouwmeester et al., 2024).² Wanneer we kijken naar de resultaten van de survey met Belgische lokale politici komt een gelijkaardig en verontrustend beeld naar voren: 64 procent van de politici krijgt meerdere keren per jaar met onbeschoftheid te maken, en 29 procent ervaart dit zelfs meerdere keren per maand.

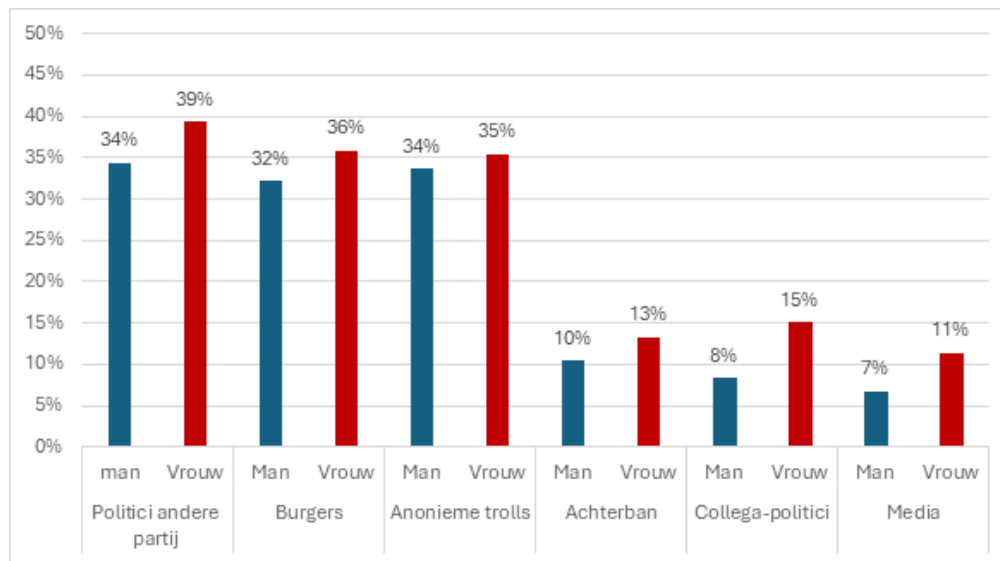
Meer specifiek hebben we aan de hand van jullie antwoorden in kaart gebracht *vanuit welke groepen* lokale politici deze onbeschofte opmerkingen vooral ontvangen, en welke *consequenties* dat heeft. Vaak wordt aangenomen dat onbeschofte opmerkingen politici vooral online bereiken, en dat de beledigingen veelal afkomstig zijn van burgers of ‘anonieme trolls’. Onbeschoftheid kan echter uit allerlei hoeken komen, met verschillende consequenties. In verkennende interviews die we eerder al uitvoerden met politici kwam bijvoorbeeld naar voren dat agressie vanuit andere groepen, zoals collega-politici uit de eigen partij, misschien zeldzamer zijn, maar wel harder kunnen aankomen. Daarom hebben we de zenders van de onbeschoftheid eens naast elkaar gezet in **Figuur 4**. Uit jullie antwoorden blijkt dat de meeste politici onbeschoftheid ervaren van politici uit andere partijen (36% van de politici ervaart onbeschoftheid uit deze hoek). Daarna volgen burgers en anonieme trolls: 34% van de politici ervaren van deze groepen onbeschoftheid. Collega-politici en de eigen achterban worden minder vaak genoemd als bron van onbeschoftheid (11% en 12% respectievelijk).

Figuur 4. Percentage politici dat meerdere keren per jaar (of vaker) onbeschoftheid ervaart per bron

Omdat eerder onderzoek heeft aangetoond dat vrouwelijke politici vaker slachtoffer zijn van onbeschoftheid, bijvoorbeeld in de vorm van seksistische opmerkingen (zie Solovev & Pröllochs, 2022; Vandeleene et al., 2025), bekijken we ook de verschillen tussen mannen en vrouwen per bron van onbeschoftheid.³ Opvallend genoeg, zo tonen we in **Figuur 5**, blijken de verschillen eerder beperkt. Hoewel vrouwen consequent iets vaker onbeschoftheid ervaren, lijken de algemene patronen gelijk voor mannen en vrouwen. Het duidelijkste verschil zien we bij collega-politici uit de eigen partij: 15 procent van de vrouwelijke politici ervaart binnen de partij onbeschoftheid, tegenover slechts 8 procent van de mannelijke politici. Ook krijgen vrouwen (11%) significant vaker te maken met onbeschoftheid vanuit de media dan mannen (8%). De verschillen met betrekking tot de andere bronnen zijn niet significant.

Figuur 5. Percentage mannelijke en vrouwelijke politici die meerdere keren per jaar (of vaker) onbeschoftheid ervaren

Wanneer we vervolgens kijken naar verschillen in de ideologische positie van politici (opgesplitst naar links, midden, en rechts), zien we over het algemeen weinig verschillen. Wel valt op dat linkse (39%) en rechtse (36%) politici vaker te maken hebben met onbeschoftheid van anonieme sociale media-accounts, dan politici in het centrum (26%). Daarnaast komt onbeschoftheid vanuit actiegroepen relatief vaker voor bij rechts georiënteerde politici (27%), vergeleken met 17 procent van de linkse en 15 procent van de politici in het centrum.

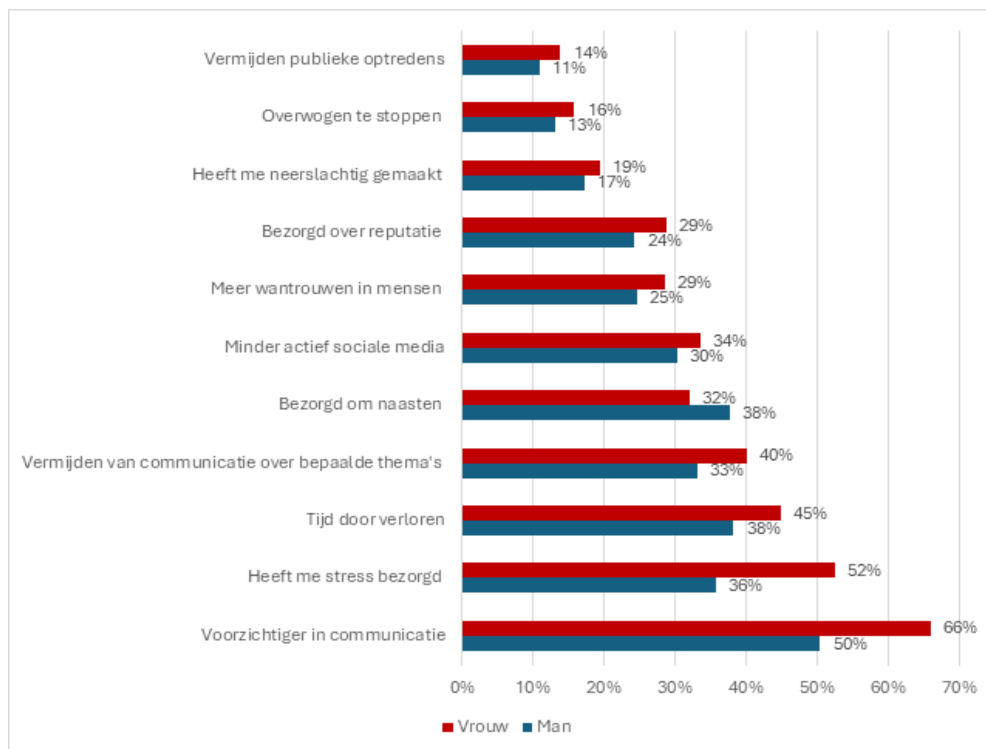
Naast het in kaart brengen van de bronnen van onbeschoftheid, is het belangrijk om te onderzoeken wat de gevolgen zijn voor het welzijn van lokale politici en de impact op hun werk als mandataris. We bekijken verschillende consequenties, namelijk de impact op communicatie van politici (zoals het vermijden van bepaalde thema's en minder actief worden op sociale media), de impact op welzijn (in hoeverre het zorgt voor stress, wantrouwen, en neerslachtigheid), de impact op het werk en twijfels om te stoppen met politiek en tot slot de impact op anderen, met name bezorgdheid om naasten, die niet zelf de keuze maken voor een publieke functie maar wel gevolgen van onbeschoftheid kunnen ervaren. **Figuur 6** toont het percentage politici die deze verschillende consequenties ervaart, opnieuw uitgesplitst voor mannen en vrouwen.

Over het algemeen zien we dat politici die onbeschoftheid ervaren, voorzichtiger worden in hun communicatie, er stress door ervaren, en het gevoel hebben dat ze er tijd mee verliezen. Gelukkig overwegen slechts een klein aantal politici (14%) om door dit soort van haatdragende boodschappen ook effectief te stoppen met de lokale politiek. Al blijft het uiteraard zorgwekkend dat er toch politici zijn voor wie zulke boodschappen een reden zijn om de politiek achter zich te laten.

Als we kijken naar de verschillen tussen mannen en vrouwen, zien we dat vrouwen meer impact ervaren op hun communicatie en welzijn, terwijl mannen zich juist vaker zorgen maken over de impact op hun naasten. Over het algemeen lijken vrouwen harder te lijden onder de ervaren onbeschoftheid. Dit is zorgwekkend want dit zou betekenen dat met name deze doelgroep worstelt met het uitvoeren van taken en bepaalde communicatie en thema's vermijdt. Hiermee ontstaat het risico dat bepaalde maatschappelijke kwesties, die met name door vrouwelijke politici geagendeerd worden, onderbelicht blijven. Eén van de redenen waarom vrouwen hierdoor meer geïmpacteerd worden, kan te maken hebben met de aard en toon van de onbeschoftheid. Eerder onderzoek wees bijvoorbeeld al uit dat mannen vaker te maken krijgen met aanvallen op hun beleid, en vrouwen vaker te maken krijgen met beledigingen die seksistisch of intimiderend zijn van aard (Akhtar & Morrison, 2019).⁴ Dit plannen we verder uit te spitten in de toekomst, aan de hand van de open vraag over de persoonlijke ervaring met onbeschoftheid die het meest is bijgebleven. De (kwalitatieve) analyse daarvan vergt wat meer tijd.

Bovendien zullen we in de komende maanden in diepgaandere analyses onderzoeken of er een relatie is tussen de bron van de onbeschoftheid en de consequenties die het heeft voor politici. Ook zullen we nader onderzoeken welke typen politici het meest kwetsbaar zijn. Deze twee inzichten kunnen uiteindelijk bijdragen aan het ontwikkelen van strategieën om onbeschoftheid en de gevolgen ervan te beperken.

Figuur 6. Consequenties van onbeschoftheid (weergegeven als het percentage van de politici die de consequentie ervaren)

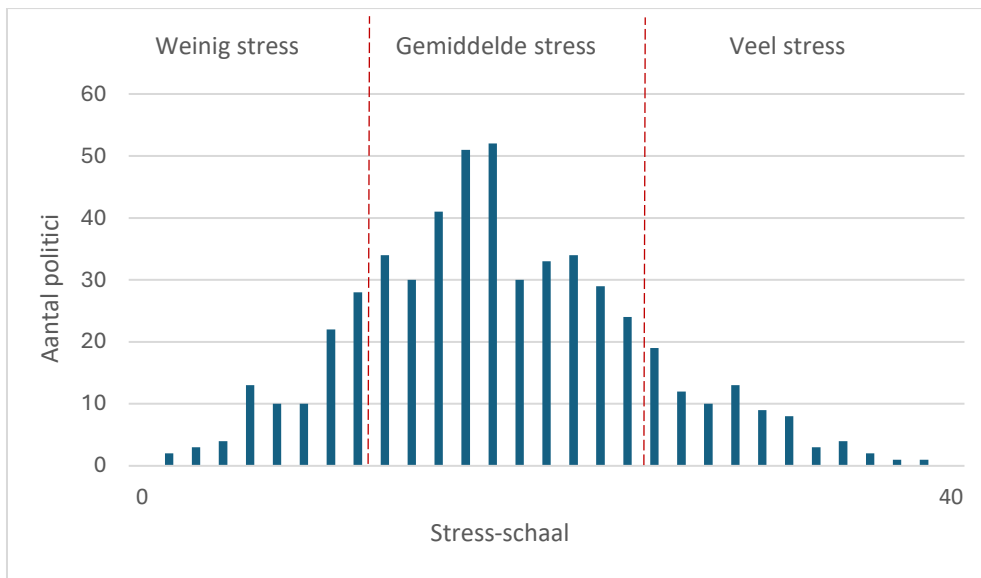

Welzijn lokale politici*

Naast het in kaart brengen van de ervaringen die lokale politici hebben met onbeschofte en haatdragende boodschappen, willen we in ons onderzoek ook meer algemeen nagaan of lokale politici vaak stress ervaren. Om dit in kaart te brengen, gebruiken we de zogenaamde *Perceived Stress Scale* (PSS), een veelgebruikt psychologisch instrument dat meet in welke mate mensen hun leven als stressvol ervaren. De schaal bestaat uit een reeks vragen die meten of respondenten de afgelopen maand bepaalde gedachten hebben gehad en gevoelens hebben ervaren. De antwoorden op elk van deze vragen worden vervolgens samengevoegd tot een score van 0 tot 40, waarbij een hogere score wijst op een hoger niveau van stress.

De antwoorden van 532 deelnemers die de vragen rond stress invulden, worden weergegeven in **Figuur 7**. De meeste politici ervaren een gemiddeld niveau van stress. Slechts een kleine minderheid rapporteerde hoge stressniveaus, wat erop wijst dat hoewel druk en spanning veel voorkomen, ernstige of chronische stress relatief beperkt lijkt te zijn bij lokale politici. Niettemin is de stress bij een kleine groep raadsleden wel zorgwekkend hoog.

Figuur 7. Het stressniveau bij lokale politici (0= geen stress; 40=extreem veel stress)

Wanneer we verschillende aspecten van stress onder de loep nemen, zien we dat de stress die lokale politici ervaren, vooral het gevolg is van drukte. Meer dan de helft van de respondenten geeft immers aan dat ze soms of vaak het gevoel hebben niet alle taken te kunnen doen die ze moeten doen. Verder zien we dat ongeveer één op de vijf politici op zijn minst soms het gevoel hebben dat moeilijkheden zich in die mate opstapelen dat ze de moeilijkheden niet meer kunnen overwinnen.

Deze resultaten suggereren dat een aanzienlijk deel van de lokale politici regelmatig momenten van spanning en druk ervaart, wat de veeleisende en intensieve aard van het politieke werk (vaak in combinatie met andere professionele activiteiten) weerspiegelt. Politici krijgen te maken met een hoge werkdruk, met tijdsdruk, met publieke verwachtingen en beperkte controle over uitkomsten van hun beslissingen, wat allemaal factoren zijn die een impact kunnen hebben op stress en welzijn. Desalniettemin wijzen de resultaten ook op een zekere veerkracht: veel respondenten lijken in staat om met deze druk om te gaan zonder overweldigd te raken door stress. In de toekomst willen we verder onderzoeken welke factoren de variatie in stressniveaus kunnen verklaren.

Klimaatverandering en -beleid door de ogen van lokale politici

In de vragenlijst peilden we ook naar de mening van lokale politici over enkele actuele thema's. Eén thema dat uitgebreid aan bod kwam, is klimaatverandering. We zijn namelijk geïnteresseerd in het belang van dit thema voor lokale politici, en de mate waarin ze denken dat het thema voor burgers belangrijk is. Dit zijn immers belangrijke elementen in het verklaren van wanneer het thema op de politieke agenda komt, en welke beslissingen hierrond worden genomen.

Wanneer we politici vragen wat zij het meest ernstige probleem vinden waar we vandaag de dag mee geconfronteerd worden, zien we dat klimaatverandering door 17 procent van de respondenten wordt gekozen, daarmee komt het thema op de derde plaats (**Figuur 8**). Weinig verrassend gezien de huidige geopolitieke situatie, staan gewapende conflicten met grote voorsprong op de eerste plaats (genoemd door 31% van de politici) en de achteruitgang van de democratie en rechtstaat staat op tweede plaats (20%).

Figuur 8. Belangrijkste actuele probleem volgens politici (N= 596)

Nadat ze het belangrijkste probleem hadden aangeduid, konden politici in diezelfde lijst nog drie andere thema's aanduiden die ze ook als ernstig beschouwen. 19 procent van de respondenten duidde hier klimaatverandering aan. In totaal staat dus bij 36 procent van de respondenten klimaatverandering in de top 4 van meest ernstige problemen waar we vandaag mee geconfronteerd worden. Ter vergelijking: 49 procent van de Vlamingen vindt dit één van de belangrijkste problemen waarmee we vandaag te maken hebben (Eurobarometer 2025¹). Hoewel slechts een minderheid van de lokale politici aangeeft dat klimaatopwarming één van de meest ernstige problemen is waar we vandaag mee te maken hebben, zien we dat een grote meerderheid van 66 procent aangeeft bezorgd te zijn over de gevolgen van de klimaatopwarming voor henzelf en hun gezin.

¹ Veldwerkperiode 18/02/2025 – 10/03/2025. 1003 interviews, zie: Eurobarometer. (2025). Eurobarometer Climate Change. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472>

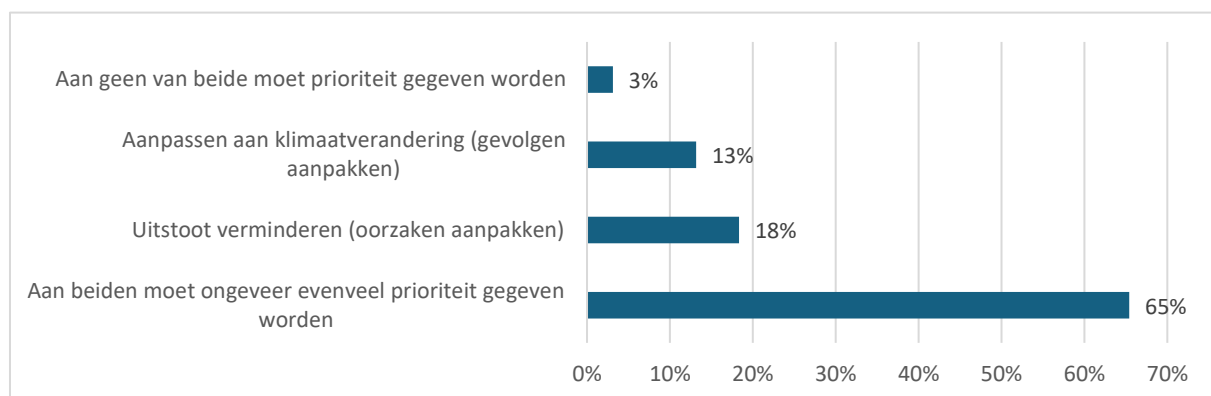
Daarnaast zien we dat, in tegenstelling tot de VS bijvoorbeeld (zie Brulle, 2020 of Saad, 2023)², er relatief weinig klimaatsceptici zijn in Vlaanderen: slechts 15 procent van de lokale politici vindt dat de zogenaamde klimaatcrisis sterk overdreven is. Opvallend is dat het percentage sceptici hoger ligt bij burgers; 24 procent van Vlaamse burgers vindt de klimaatcrisis sterk overdreven³. Verder is er bij lokale politici ook een grote consensus over de oorzaken van klimaatverandering: 75 procent van de lokale politici is er immers van overtuigd dat de klimaatopwarming een menselijke **oorzaak** heeft. Ter vergelijking; 65 procent van de Vlaams burgers is hiervan overtuigd.

Hoewel men vaak naar het Europese of mondiale niveau wijst om **verantwoordelijkheid** op te nemen om klimaatopwarming aan te pakken (zie Eurobarometer 2025), zijn lokale politici ervan overtuigd dat politici in België ook hun rol spelen. Niet minder dan 72 procent is het eens met de stelling dat politici in België wel degelijk kunnen bijdragen aan het inperken van klimaatverandering. Omgekeerd zien we dat slechts 21 procent aangeeft dat België geen klimaatmaatregelen moet nemen zolang andere landen dat ook niet doen.

Naast de oorzaken van de klimaatproblematiek, kwamen ook de mogelijke **gevolgen** uitgebreid aan bod in onze vragenlijst. Zo vroegen we aan lokale politici om in één à twee zinnen te omschrijven wat het belangrijkste gevolg van de klimaatverandering zal zijn voor burgers in België. Uit een analyse van de antwoorden blijkt dat politici vooral denken aan (extreme) weersverschijnselen en natuurrampen. In uitzonderlijke gevallen verwijzen ze ook naar migratie (klimaatvluchtelingen), volksgezondheid en de economische impact van klimaatopwarming.

Wanneer we politici vervolgens vragen hoe overheden best **reageren** op klimaatverandering, zien we in **Figuur 9** dat een grote meerderheid vindt dat er evenveel prioriteit moet worden gegeven aan klimaatadaptatie (aanpassen aan de gevolgen van klimaatopwarming, bijvoorbeeld door dijken te bouwen) als klimaatmitigatie (de oorzaken aanpakken door minder broeikasgassen uit te stoten). Van zij die toch een voorkeur geven aan één van de twee, wil een meerderheid dat de oorzaak van klimaatverandering moet worden aangepakt en dat dat er beleid moet worden gevoerd om de CO₂-uitstoot te reduceren. Enkele politici vinden dat aan geen van beide prioriteit moet gegeven worden.

Figuur 9. Voorkeuren politici voor aanpak klimaatverandering (N=289)

² Voor onderzoek bij politici, zie: Brulle, R. J. (2020). Denialism: organized opposition to climate change action in the United States. In *Handbook of US environmental policy* (pp. 328-341). Edward Elgar Publishing. Voor onderzoek bij burgers: Saad, L. (2023, April 20). A steady six in 10 say global warmings effects have begun. Gallup. <https://news.gallup.com/poll/474542/steady-six-say-global-warming-effects-begun.aspx>

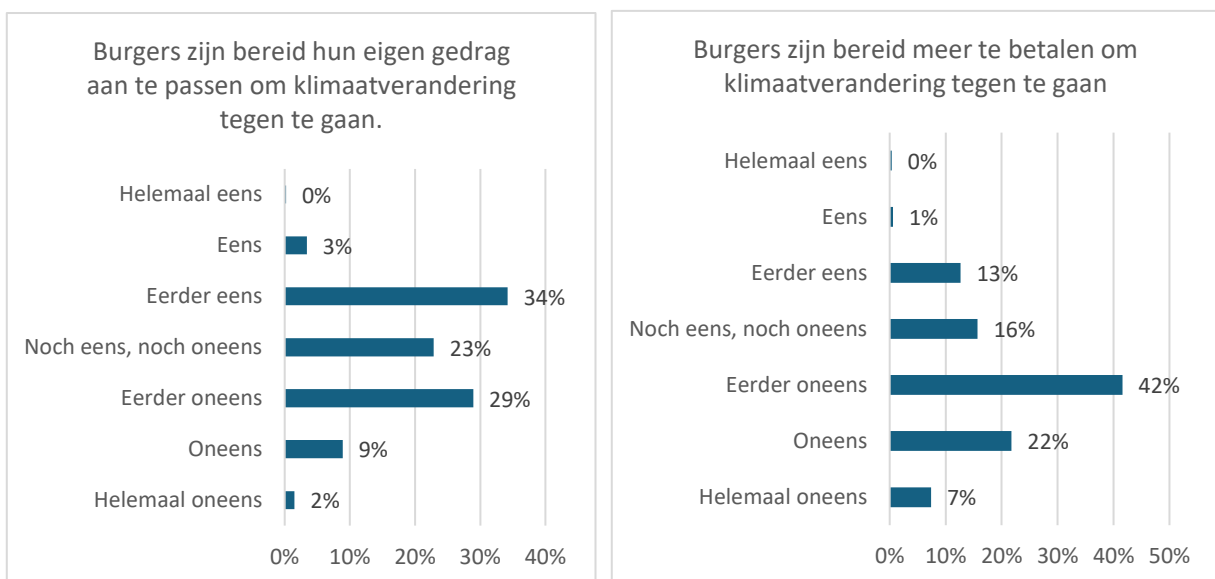
³ Representatieve survey met 1303 Vlaamse burgers. Veldwerkperiode 10/02/2023 - 21/02/2023.

Naast de eigen mening van politici omtrent de klimaatproblematiek, hebben we hen ook gevraagd naar hun inschatting van hoe burgers zich positioneren in dit debat. We weten namelijk dat de inschatting die politici maken van de publieke opinie over beleidsvoorstellen, meespeelt bij het nemen van beleidsbeslissingen. Daarom vroegen we respondenten eerst en vooral naar het percentage van de Belgische burgers die vinden dat klimaatverandering de belangrijkste kwestie of het grootste probleem waarmee ons *land* momenteel wordt geconfronteerd, en waarmee de *wereld* wordt geconfronteerd. De antwoorden van politici op deze vragen lopen sterk uiteen: van 1 procent tot 91 procent. Gemiddeld schatten politici dat 37 procent van de burgers klimaatverandering het belangrijkste probleem waarmee de wereld wordt geconfronteerd, tegenover 33 procent wanneer we over België spreken. Opvallend is dat politici die zich zélf zorgen maken over klimaatverandering, het percentage burgers dat bekommerd is om de problematiek hoger inschatten dan hun collega's die zich minder zorgen maken. Uit de psychologie weten we dat dit een vaak voorkomend fenomeen is: mensen 'projecteren' hun eigen mening op die van anderen en veronderstellen dat anderen gelijkaardig denken.

Naast de inschatting van het publieke belang van de thematiek, vroegen we politici ook om na te denken over de bereidheid bij burgers om de klimaatproblematiek aan te pakken. In **Figuur 10** zien we dat politici burgers weinig bereid achten om opofferingen te doen om klimaatverandering aan te pakken. Politici denken dat burgers niet bereid zijn om meer te betalen om klimaatverandering tegen te gaan: slecht 14 procent is optimistisch over die bereidheid bij burgers. Wanneer we vervolgens kijken naar de inschatting die politici maken van de publieke bereidheid om gedrag aan te passen, zien we iets hogere percentages: 37 procent gaat ervan uit dat die bereidheid er is.

Wanneer we deze resultaten naast onderzoek bij burgers leggen, lijkt het erop dat politici een onderschatting maken van het publieke belang van klimaatverandering. Ook lijken burgers meer bereid hun gedrag aan te passen dan politici denken: in een recente survey gaf 59 procent van de Belgen aan zijn gedrag in het laatste half jaar te hebben aangepast om klimaatverandering te bestrijden. Het gaat dan vooral over het sorteren van afval, het beperken van consumptie, het aankopen van energiezuinige huishoudapparaten en in mindere mate het beperken van vleesconsumptie (Eurobarometer 2025).

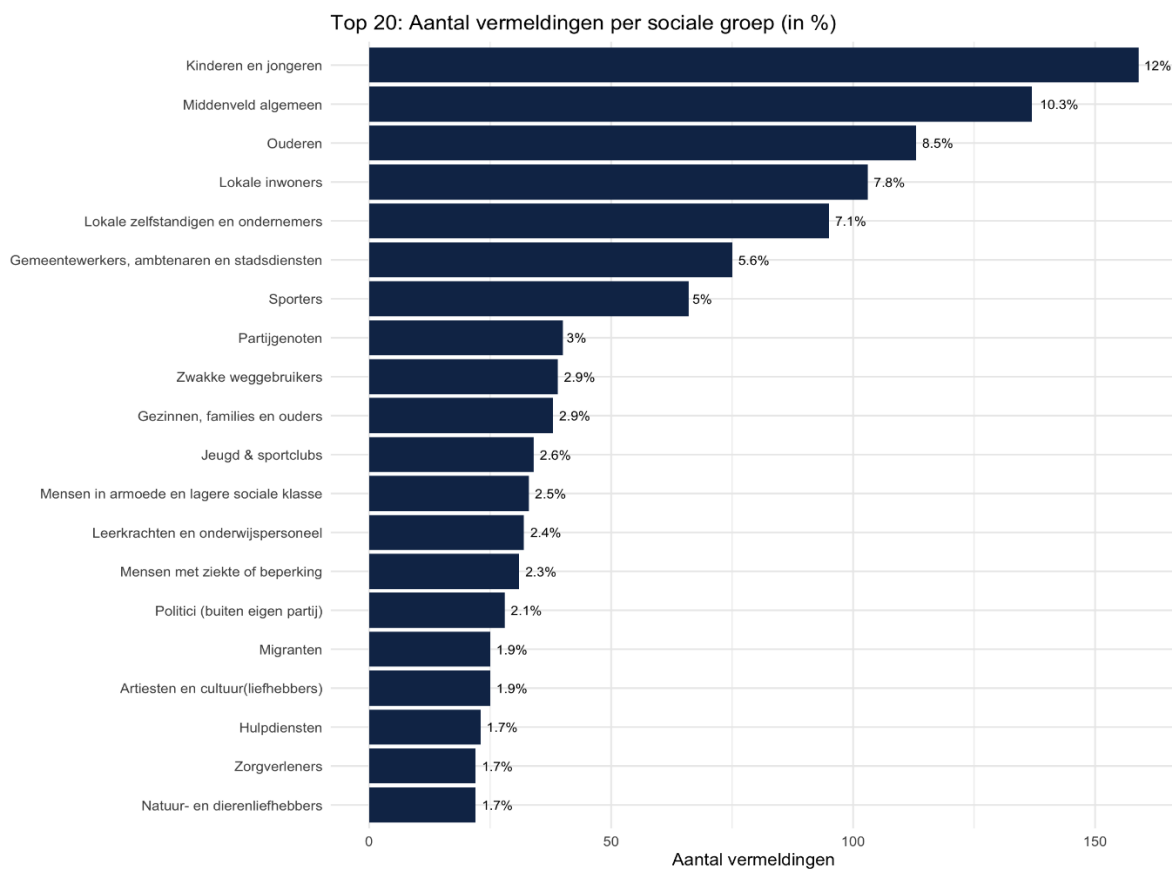
Figuur 10. Inschatting van publieke bereidheid om klimaatproblematiek aan te pakken (N=264)

Welke sociale groepen vermelden lokale politici vaak in hun communicatie, en welke zelden?*

We stelden aan de helft van de lokale vertegenwoordigers de vraag om vijf sociale groepen te benoemen die ze regelmatig *positief* vermelden in hun publieke communicatie, bijvoorbeeld op sociale media of in de lokale pers. In totaal werden, op basis van een categorisering door de onderzoekers, 40 verschillende sociale groepen geïdentificeerd in de antwoorden. Enkele voorbeelden van groepen die aan bod kwamen in de antwoorden zijn LGBTQ, zwakke weggebruikers, mensen met een ziekte of beperking, middenklasse, mensen in armoede, en lokale zelfstandigen en ondernemers, arbeiders, en milieuactivisten. Gemiddeld genomen vermeldde elk politicus ongeveer twee sociale groepen. **Figuur 11** geeft een overzicht van de 20 meest vermelde groepen.

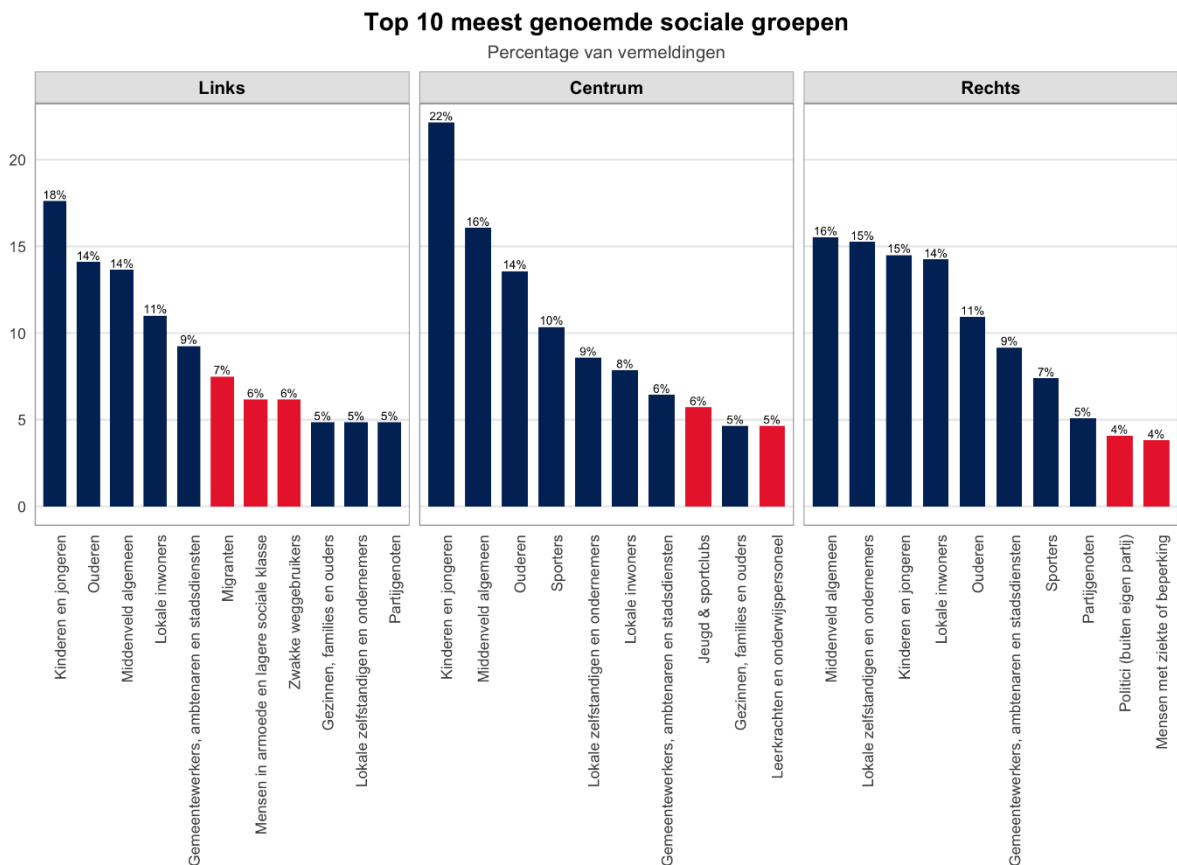
Figuur 11. Top 20 meest vermelde sociale groepen (in %)

De resultaten tonen dat lokale politici vooral aandacht (zeggen te) hebben voor kinderen en jongeren (12%) en groepen uit het maatschappelijk middenveld, zoals vakbonden, verenigingen en vrijwilligers (10%). Daarnaast verwijzen ze ook vaak naar ouderen (8,5%), lokale inwoners in het algemeen (8%) en lokale zelfstandige ondernemers (7%).

Figuur 12 splits dit verder uit naar ideologische affiliatie. De blauwe balkjes zijn sociale groepen die door politici over het hele ideologische spectrum vaak vermeld worden, de rode balkjes zijn groepen die vaker vermeld worden door linkse, centrum, of rechtse politici in vergelijking met hun collega's. Zo zien we bijvoorbeeld dat kinderen en jongeren, ouderen, en middenveldorganisaties consequent te vinden zijn in de tien meest vermelde groepen. Migranten (7%), mensen in armoede (6%) en zwakke weggebruikers (6%) worden dan weer frequenter vermeld door linkse politici. Jeugd- en sportclubs (6%) en leerkrachten (5%) werden vaker vermeld door leden van centumpartijen, en mensen met een ziekte of beperking (4%) werden dan weer vaker vermeld door rechtse politici.

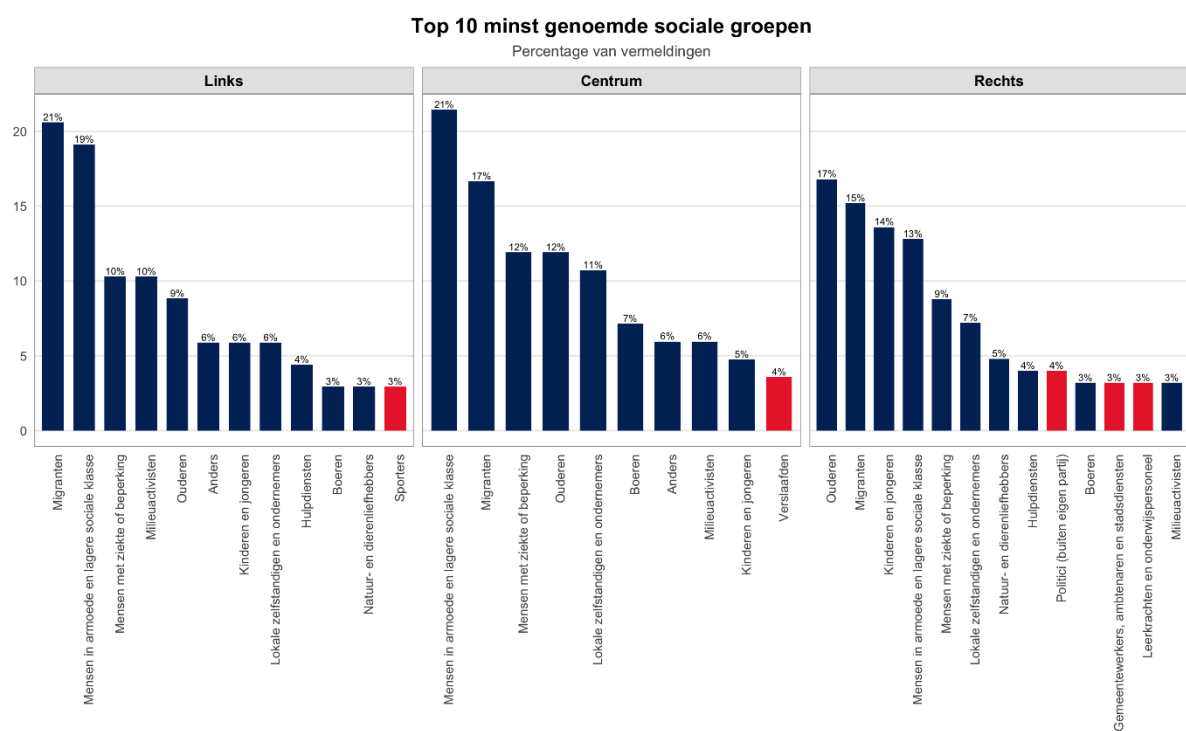
Figuur 12. Top 10 meest vermelde sociale groepen naar ideologische affilatie (in %)

Vervolgens vroegen we ook naar groepen die men wel belangrijk vindt om te vertegenwoordigen, maar zelden expliciet vermeldt in de publieke communicatie, bijvoorbeeld omdat dit electoraal minder interessant wordt geacht of minder past binnen de communicatiestrategie van de partij (N=204). In totaal werden hierbij 37 verschillende sociale groepen geïdentificeerd.

Uit de antwoorden blijkt dat lokale politici minder vaak expliciet aandacht (zeggen te) geven in hun communicatie aan mensen met een migratieachtergrond (14%), mensen in armoede of uit lagere sociale klassen (14%), en ouderen (11%), ook al worden deze groepen als belangrijk beschouwd om te vertegenwoordigen. Daarnaast worden ook bijvoorbeeld milieuactivisten (5%), boeren (4%) en verslaafden (1%) genoemd als groepen die men belangrijk vindt, maar zelden publiekelijk vermeldt. Opnieuw splitsen we dit uit volgens ideologische affilatie, **Figuur 13** geeft de resultaten weer en toont aan dat er weinig verschillen zijn in de groepen die worden genoemd door linkse, rechtse, en centrum-politici.

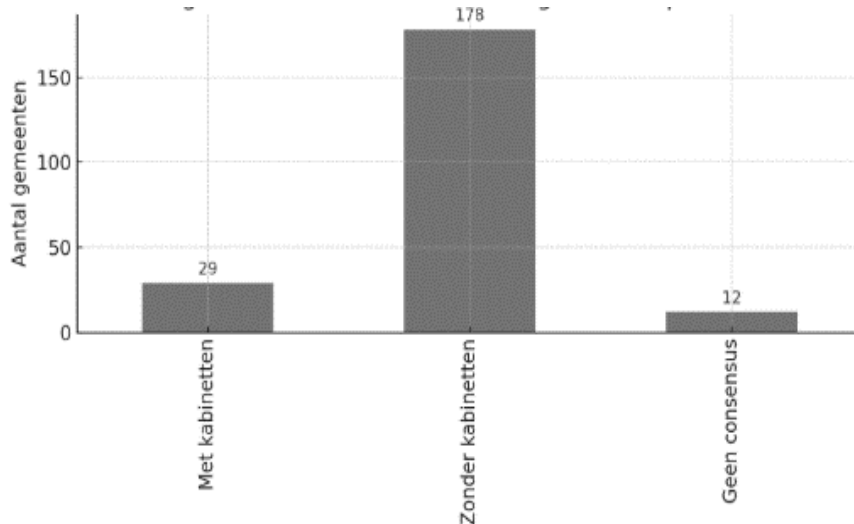
Figuur 13. Top 10 minst vermelde sociale groepen naar ideologische affilatie.

Kabinetten in de lokale besturen

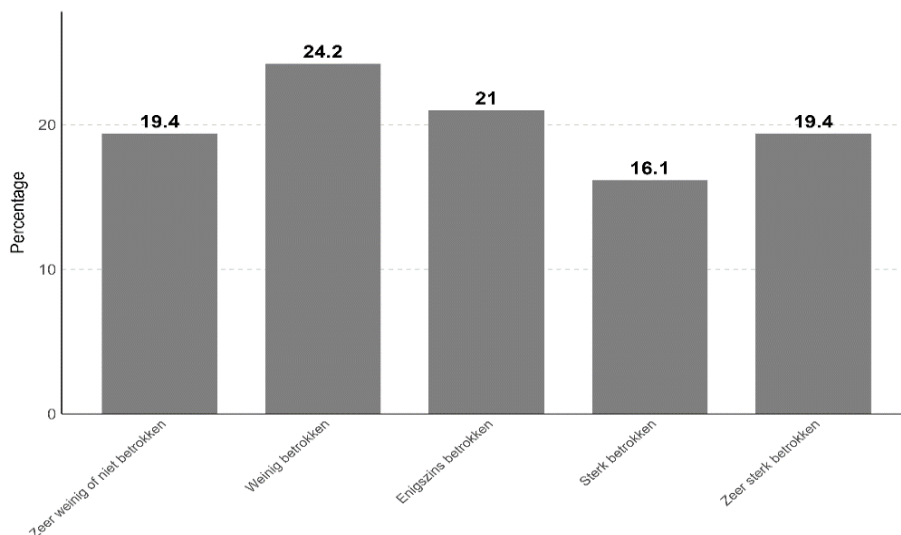
De bevraging peilde tot slot naar de aanwezigheid, kenmerken en rol van lokale kabinetten in de Vlaamse gemeentebesturen. Kabinetten komen immers steeds vaker voor in de Vlaamse gemeenten, maar veel informatie hieromtrent is er nog niet. Zoals u kan zien in **Figuur 14** is deze aanwezigheid momenteel nog vrij beperkt. We zien dat slechts 29 gemeenten van de 219 gemeenten (ca. 13%) aangeeft een politiek kabinet te hebben, terwijl 178 gemeenten geen kabinetten hebben (ca. 81%). Er zijn bovendien nog een twaalfstal gemeenten waar er onduidelijkheid is tussen de antwoorden van de respondenten, en waar we dus niet van weten of er kabinetten aanwezig zijn.

Figuur 14. Aanwezigheid politieke kabinetten in Vlaamse gemeenten

Indien we kijken naar de taken die de politieke kabinetten opnemen, kunnen we een onderscheid maken tussen de fasen van de beleidscyclus waar de kabinetten in betrokken zijn. Als we kijken naar de mate waarin de respondenten (N = 62) vinden dat kabinetten betrokken zijn bij het identificeren van beleidsthema's, dan zien we een vrij gelijkmatige verdeling van de antwoorden. **Figuur 15** laat zien dat veel respondenten (ca. 44%) vindt dat de kabinetten niet tot weinig betrokken zijn bij het identificeren van beleidsthema's, terwijl ca. 36 procent vindt dat ze hier in grote tot zeer grote mate bij betrokken zijn. Deze brede verdeling van meningen is verrassend en duidt wellicht op onderliggende factoren (bv. grootte gemeenten, specifieke beleidsvelden) die bepalen waarom kabinetten al dan niet betrokken zijn bij het identificeren van beleidsthema's.

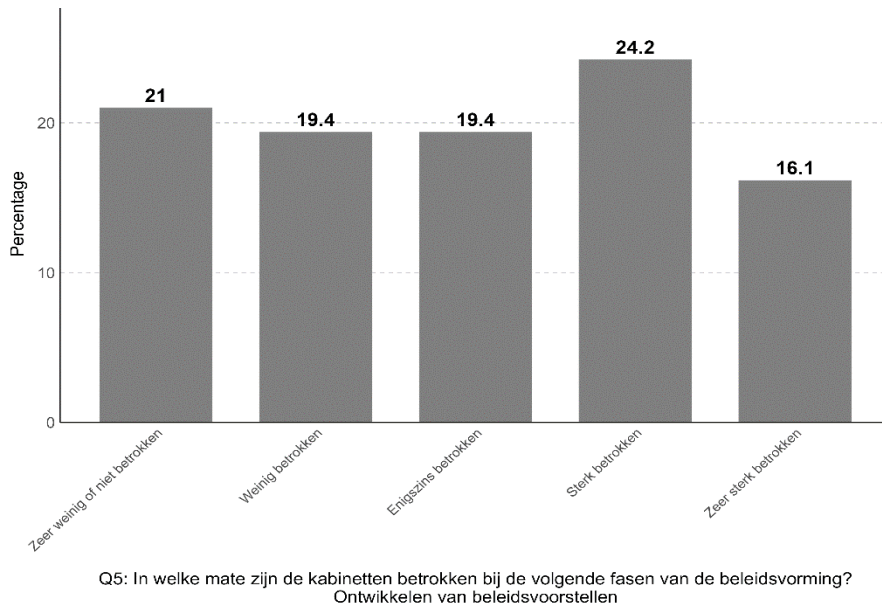
Figuur 15. Betrokkenheid van kabinetten bij het identificeren van beleidsthema's

Q5: In welke mate zijn de kabinetten betrokken bij de volgende fasen van de beleidsvorming?
Identificeren van beleidsthema's

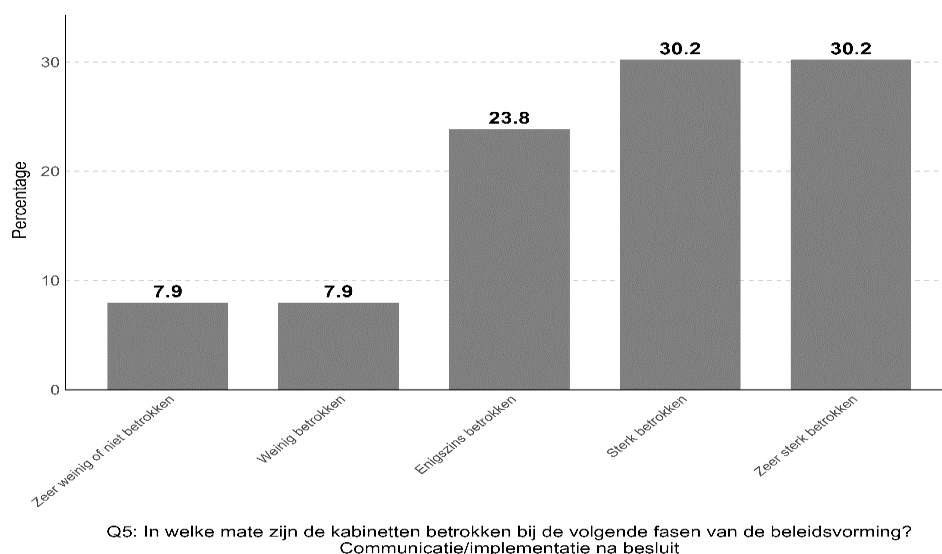
Kijken we naar de mate waarin de respondenten (N = 62) vinden dat de kabinetten betrokken zijn bij het ontwikkelen van beleidsvoorstellen, dan zien we opnieuw een grote variatie in de antwoorden. **Figuur 16** toont dat ongeveer evenveel respondenten (ca. 40%) vinden dat de kabinetten zeer weinig tot weinig betrokken zijn als het aantal dat vindt dat de kabinetten sterk tot zeer sterk betrokken zijn.

Figuur 16. Betrokkenheid van kabinetten bij het ontwikkelen van beleidsvoorstellen

Waar we wel een duidelijke trend zien in de richting van een grote betrokkenheid van politieke kabinetten, is wat betreft de communicatie/implementatie van het beleid na de besluitvorming (**Figuur 17**). Ongeveer 60 procent van de respondenten (N = 63) geeft immers aan een grote tot zeer grote betrokkenheid van politieke kabinetten te zien bij deze taak. Ook zegt slechts 16 procent van de respondenten dat kabinetten hierin heel weinig tot weinig betrokken worden. Deze observatie is opvallend, aangezien kabinetten op andere bestuursniveaus (i.e. federaal/Vlaams) vaak ingezet worden voor de beleidsvoorbereiding en beleidsformulering, en vaak een veel kleinere rol hebben in de implementatiefase van het beleid (die dan toekomt aan de gespecialiseerde overheidsentiteiten).

Figuur 17. Betrokkenheid van kabinetten bij de communicatie/implementatie na de besluitvorming

Als we vervolgens kijken naar hoe politici de invloed van kabinetten *evalueren*, zien we dat de meeste politici overwegend positief zijn. Een meerderheid van de politici maakt een (zeer) positieve beoordeling van de invloed van de politieke kabinetten op de beleidsvorming (61%). Bovendien geeft bijna 74 procent van de respondenten aan positief of zeer positief te zijn over de invloed van kabinetten op de coördinatie tussen de diensten. Deze observatie ligt wat in lijn met de rol die kabinetten opnemen op andere bestuursniveaus, waar kabinetten de beleidsmatige coördinatie tussen overheidsdiensten die ressorteren onder de bevoegdheid van dezelfde minister mee faciliteren. Een belangrijk verschil tussen de centrale bestuursniveaus en de lokale besturen is echter dat de diensten in lokale besturen vaak onder een andere bevoegde schepen vallen, wat zou betekenen dat de lokale kabinetten ook over de beleidsvelden heen instaan voor de coördinatie tussen diensten. Dit staat in contrast tot hoe kabinetten op het centrale bestuursniveau opereren, aangezien daar een strikte scheiding bestaat tussen de diensten van de verschillende ministers en kabinetten gewoonlijk geen coördinerende rol opnemen over beleidsvelden heen. Tot slot zien we dat de meeste politici (54 procent) ervan overtuigd zijn dat kabinetten een positieve invloed hebben op de legitimiteit en transparantie in het beleidsproces.